

המכללה האקדמית נתניה

בית הספר למשפטים

מבחן במבוא למשפט עברי מסלולים 2-3

מס' קורסים: 10-212-2 (מועד א) יום א', י"ד מנחם-אב התש"ע 14.7.2010, שעה 0900

משך הזמן: **שעתיים ומחצה**; משקלו: **75% מן הציון הכללי**
אין להשתמש בכל חומר כתוב שהוא. תשובה בלתי מפורטת ומנומקת לא תתקבל

1. עיין/עייני באחד האירועים הבאים לפי בחירתך (20%):

לאור קריאתך ועל סמך כל החומר הנלמד בקורס למבחן זה ענה/עני ונמק/ונמקי בפרוטרוט:

ראובן כהן חייב כסף לחברת שמעון לוי. ראובן מסרב לפרוע חובו בטענה שהייתה שמיטת כספים. שמעון בעל החברה מתייעץ עימך היכן יהא לו סיכוי לזכות: בבית המשפט האזרחי או ב"דין תורה"?

ראובן עו"ד מציין בסוף כתב תביעה שניסח עבור לקוחו שמעון: "כן מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק פיצויים עבור שכ"ט עורכי הדין בתוספת ריבית והצמדה". שמעון שואל אותך: האם פיסקה זו אסורה על פי "דין תורה"?

2. ענה על שלושה מתוך חמישה הפריטים הבאים (35%):

לפניך 5 פריטים בכל פריט מונח. הסבר המונח - התיאוריה וההשלכות המעשיות:

- א. "כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש".
- ב. "האומר לחברו: על-מנת שאין בו אונאה".
- ג. "הרי זה בא ללמד ונמצא למד".
- ד. "שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ".
- ה. "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך".

ענה/עני על אחת מן השאלות הבאות (20%) לפי בחירתך:

3. לפניך שני קטעים מן המקורות שנלמדו בשיעורים עיין/עייני בהם:

* היה רבי טרפון אומר: כל מקום שאתה מוצא אגוריאות (=ערכאות) של גויים, אף על פי שדיניהם כדיני ישראל, אי אתה רשאי להזדקק להם (בבלי גיטין, פח, ע"ב).

* ואף על גב דליכא ביניהם דיין שידין על-פי משפטי התורה ומוכרחים להימנות תבעל שכל לפי מוסרי האדם, אינם רשאים לקבל עליהם חוקי העמים או לחוקק חוקים, שהשופט כל דין שלפניו לפי הנראה אליו זהו בכלל פשרה ואין ניכר הדבר שעזבו מקור מים חיים לחצוב בורות נשכרים, אבל אם יסכימו על חוקים הרי הם מחללים את התורה ועל זה נאמר 'אשר תשים לפניהם ולא לפני הדיוטות'... ואין נפקותא (=הבדל) בין בא לפני אינם ישראלים, ובין ישראל ששופט על-פי חוקים בדויים, ועוד הדבר יותר מגונה שהמירו את משפטי התורה על משפטי ההבל, ואם יסכימו בני העיר על זה – אין בהסכמתם ממש, ואם יכופו על זה משפטם גזל ועושק ומרימים יד בתורת משה. (חזון אי"ש, חושן משפט, סנהדרין, סימן טו, ס"ק ד)

מה המשותף ומה המפריד בין הקטעים האלו? כיצד התפתחו קטעים אלה עד להיום? ומה ההשלכה לזמננו?

4. עיינו בשתי המובאות להלן שנלמדו בשיעורים:

בבלי סנהדרין, עד, א: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: נמנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד, כל עבירות שכתורה אם אומרים לאדם 'עבור ואל תהרג' - יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים.

בבלי בבא קמא, מו, ב: אמר רבי שמואל בר נחמני: מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה? שנאמר: ... מתקיף לה רב אשי: הא למה לי קרא (=פסוק)? סברא הוא! דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא (= שכואב לו כאב הוא הולך לבית הרופא).

מה הדבר המשותף למובאות אלו? מה ההשלכות המעשיות של כל אחת מהמובאות להלן.

